

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» щодо
особливостей набуття та втрати громадянства України окремими категоріям
осіб»

Ініціатори законопроекту:
Лубінець Д.В. та група інших народних депутатів України
Реєстраційний номер 7339 від 02.05.2022
(до першого читання)

1. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України надає зауваження та пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» щодо особливостей набуття та втрати громадянства України окремими категоріям осіб» (реєстр. №7339 від 02.05.2022, далі – законопроект).

2. Відповідно до пояснювальної записки поданої до законопроекту останній розроблено з метою врегулювання питання набуття та втрати громадянства України окремими категоріям осіб у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України.

Разом з тим, не зрозумілими залишаються окремі норми вказаного законопроекту та механізми їх реалізації, які суперечать принципу юридичної визначеності, який є складовою частиною принципу верховенства права.

Так, пункт 1 розділу I законопроекту передбачає внесення змін до Закону України «Про громадянство України» (далі – Закон) шляхом доповнення останнього новою статтею 6¹ положення якої направлені на запровадження додаткових запобіжників, в частині набуття громадянства України окремими категоріями осіб.

При цьому, вказана стаття не містить чіткого механізму перевірки умов за яких особа не може набути громадянство та наявності фактів заперечення особою вчинення збройної агресії проти України державою-агресором чи поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території, або фактів публічних закликів до насильницької зміни конституційного ладу і цілісності України, розпалювання національної ворожнечі, пропаганди війни, тощо.

Крім того, абзацом третім пункту 1 розділу I законопроекту вводиться заборона щодо набуття громадянства України особою, а також її близькими особами, що в свою чергу суперечить частині другій статті 61 Конституції України, відповідно до якої юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Суттєвим недоліком цього ж обмеження на набуття українського громадянства, серед інших, дітьми особи, яка заперечувала вчинення збройної агресії проти України

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B040000001C4D3300FB5D9B00

Підписувач Верещук Ірина Андріївна

Дійсний з 10.11.2021 0:00:00 по 09.11.2023 23:59:59

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України

22/11.1-2343-22 від 12.05.2022

державою-агресором, є ризик появи осіб без громадянства (апатридів), що суперечить частині першій статті 1 Конвенції про скорочення безгромадянства, згідно з якою держава має надавати своє громадянство народженій на її території особі, яка в іншому разі була б апатридом.

Також, положення абзацу третього пункту 1 розділу I законопроекту щодо переліку близьких осіб не узгоджуються із вже діючими нормами, зокрема, з абзацом четвертим частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання корупції».

Серед іншого, відповідно до абзацу восьмого пункту 1 розділу I законопроекту однією з підстав неможливості набуття особою українського громадянства є застосування до цієї особи санкцій передбачених Законом України «Про санкції», однак серед підсанкційних осіб є і громадяни України.

Таким чином, у разі прийняття законопроекту в запропонованій редакції виникне ситуація, за якої дитина громадянина України, який перебуває під санкціями, не набуде громадянства України, що суперечить частині першій статті 7 Закону, згідно з якою особа, батьки або один з батьків якої на момент її народження були громадянами України, є громадянином України.

В абзаці п'ятому пункту 4 розділу I законопроекту вжито формулювання «держава, що сприяла (сприяє) вчиненню збройної (військової) агресії проти України». Усвідомлюючи, про яку державу йде мова, наголошуємо, що таке формулювання донині не використовувалося в нормах діючого законодавства.

Відтак, в разі його залишення, останнє або не діятиме, або наділить державні органи не властивою їм дискрецією щодо визначення відповідних держав.

Недоліком пропонованої в пункті 1 розділу I законопроекту статті 6¹, є також те, що нею не передбачені варіанти вирішення можливих колізій між її положеннями.

Водночас, звертаємо увагу що використовуване в абзаці третьому пункту 3 та абзаці сьомому пункту 4 розділу I законопроекту слово «злочин» доцільно замінити словами «кримінальне правопорушення» відповідно до частини першої статті 11 Кримінального кодексу України (далі – ККУ).

В свою чергу, не потребує додаткового виділення поняття «геноцид», так як це зроблено в абзаці третьому пункту 2 розділу I законопроекту, оскільки положення розділу XX ККУ охоплює всі кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, в тому числі геноцид в рамках статті 442 ККУ.

Пропоновані абзацом п'ятим пункту 2 розділу I законопроекту зміни, визначають підстави за наявності яких особа не приймається до громадянства України, а саме якщо остання «створює загрозу національним інтересам, національній безпеці, охороні громадського порядку, суверенітету і територіальній цілісності України, захисту права і свобод людини, їх повноцінному здійсненню».

Таке положення є дискреційним, адже створює фактично необмежені

можливості при вирішенні питання надання або відмові в наданні громадянства України за відсутності чіткого механізму визначення.

Крім того, абзацом п'ятим пункту 4 розділу I законопроекту підставою для втрати громадянства є участь станом на 20 лютого 2014 року та після 20 лютого 2014 року у збройній агресії проти України збройних сил держави, яка визнана в Україні державою-агресором, чи перебуває у збройному конфлікті (війні) з Україною, чи сприяла (сприяє) вчиненню збройної (військової) агресії проти України.

При цьому, відповідно до абзацу другого пункту 1 розділу II «Прикінцеві положення» законопроекту дія положень, в тому числі абзацу п'ятого пункту 4 розділу I законопроекту застосовуються в період дії воєнного стану та протягом трьох місяців з дня його припинення або скасування.

Проте, такий виклад не враховує те, що норми законів, якими вносять зміни до законодавства, мають одноразовий характер і закінчують свою дію в момент набрання чинності законом. Відтак, не доцільно визначати тривалість їхнього застосування, оскільки це жодним чином не вплине на тривалість застосування норми закону, до якого вносяться зміни.

З огляду на це, а також те, що ця конкретна норма стосується саме збройної агресії Російської Федерації проти України, нелогічним є встановлення постійного регулювання в майбутньому, адже воєнний стан може бути введений і з інших причин.

Враховуючи потребу в тимчасовому врегулюванні вказаного питання, вважаємо за доцільне викласти зазначену норму в прикінцевих положеннях наразі діючого Закону.

У чинній редакції Закону, а саме в абзаці другому пункту 3 частини першої статті 19 передбачається, що положення пунктів 1, 3 частини першої статті 19 не застосовуються, якщо внаслідок цього громадянин України стане особою без громадянства.

Разом з тим, абзацом сьомим пункту 4 розділу I законопроекту пропонується виключити пункт 1 і залишити тільки пункт 3 частини першої статті 19 Закону. Проте така пропозиція не може бути підтримана, оскільки викликає суперечність та створює ризик появи осіб без громадянства (апатридів) з числа тих осіб, що спочатку добровільно набули громадянства іншої держави, а потім втратили його з тих чи інших причин.

**Віце-прем'єр-міністр України –
Міністр з питань реінтеграції тимчасово
окупованих територій України**

Ірина ВЕРЕЩУК

_____ 2022 р.